

UČNI NAČRT

Učni predmet	Razred	Smer	Tedensko št. ur
Slovenski jezik in književnost	4.	M	4

OPREDELITEV PREDMETA

SPLOŠNI CILJI, VLOGA IN SPECIFIČNE KOMPETENCE

Pričujoči posodobljeni Učni načrt za predmet slovenski jezik in književnost DIZ Jožef Stefan v Trstu izhaja iz učnega načrta za književnost, napisanega na DIZ Jožef Stefan po smernicah italijanskega ministrstva za šolstvo in učnih načrtih za slovenščino na srednjih šolah v Sloveniji že v šolskem letu 2015/2016, in iz učnega načrta za slovenski jezik avtorice dr. Sonje Starc s Pedagoške fakultete UP v Kopru, ki ga je DIZ Jožef Stefan izdal leta 2017.¹ Posodobljen pa je v skladu z novimi evropskimi ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje iz leta 2018 in Agendo za trajnostni razvoj 2030 iz leta 2015.

Splošni cilj predmeta slovenski jezik in književnost je razvijanje **kompetence pismenosti**, tj. sposobnosti uspešnega ustnega in pisnega sporazumevanja v slovenskem (knjižnem) jeziku v različnih sporazumevalnih okoliščinah, iskanja, zbiranja, obdelave in kritične presoje raznih pisnih, zvočnih in vizualnih informacij ter sprejemanja, tvorjenja in vrednotenja različnih umetnostnih in neumetnostnih ter večkodnih (iz besednega in nebesednega koda) besedil.

Pri tem predmetu se pri dijakinjah in dijakih krepi **zavest o vlogi in pomenu slovenskega jezika v šoli** (kot predmeta in učnega jezika pri večini predmetov), **v družbi** (kot jezika slovenske manjšine in jezika okolja v Italiji, kot državnega in uradnega jezika v Sloveniji oz. znotraj institucij EU), **v osebnem** (kot materinščine oz. prvega jezika ali drugega ali tujega jezika) in **poklicnem življenju** ter pri **ohranjanju**

¹ Starc, Sonja, 2017: Učni načrt za jezikovni pouk na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan v Trstu. Strani, Primož (ur.): *Učni načrt za slovenski jezik. Prenova pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan* (str. 51-85). Trst: DIZ Jožef Stefan.

slovenske narodne in jezikovne identitete v zamejstvu. Ob učenju drugih jezikov skupnega jezikovnega področja (italijanščine in angleščine) dijakinje in dijaki razvijajo **kompetenco večjezičnosti**, zanimanje za različne jezike in kulture in medkulturno sporazumevanje in povezovanje.

Skladno z novimi evropskimi ključnimi kompetencami za vseživljenjsko učenje se razvijajo še **digitalna, osebna, družbena in učna, državljanska in podjetnostna kompetenca ter kulturna zavest in izražanje**, skladno z Agendo 2030 pa **zavest o pomenu prizadevanja posameznika in družbe za trajnostni razvoj sveta**.

Predmetu slovenski jezik in književnost je v predmetniku dodeljenih 660 ur pouka (letno 132 ur, tedensko 4 ure), od teh je polovica ur namenjenih jezikovnemu, polovica književnemu pouku.

DRUGI BIENIJ IN PETI LETNIK

V drugem bieniju in petem letniku se pri dijakinjah in dijakih nadgrajujejo pridobljene kompetence prvega bienija in zmožnosti za uspešno vključevanje v poklicno/študijsko okolje.

Pri **jezikovnem pouku**, ki se tudi v višjih letnikih odvija po *komunikacijski metodi poučevanja jezikov z vidika sistemsko-funkcijske slovnice*, dijakinje in dijaki spoznavajo besedotvorne in skladijske pojave, vlogo in položaj slovenskega jezika v družbi, funkcijske zvrsti besedil, slovenski jezik v elektronskih medijih in poslovnem komuniciranju ter večkodna besedila, strokovnega/znanstvenega jezika in strokovnih besedil ter rabo zahtevnejših oblik sporazumevanja. V ospredju obravnave so besedotvorni in skladijski pojavi, vloga in položaj slovenskega jezika v družbi, funkcijske zvrsti besedil, slovenski jezik v elektronskih medijih in poslovnem komuniciranju ter večkodna besedila. Zgodovinski razvoj slovenskega knjižnega jezika se ob ustreznih besedilih obravnava v povezavi s poukom književnosti. Jezikovni pouk se tako kot v prvem bieniju izvaja z *ugotavljanjem podobnosti in razlik med slovenskim in italijanskim jezikom oz. angleščino*.

Pri **književnem pouku** je večji poudarek na *literarnozgodovinskih sklopih*. Dijakinje in dijaki poglobljajo spoznavanje del novejših in sodobnih slovenskih in svetovnih književnosti in drugih oblik umetnosti ter preko branja, doživljanja, razumevanja in vrednotenja znajo besedila umestiti v ustrezni časovni in kulturni prostor. V drugem bieniju se obravnavajo avtorji in besedila od razsvetljenstva in romantike do slovenskega realizma in od moderne do modernizma in avantgard v prvi polovici 20. stoletja, vsebine petega letnika pa segajo od ekspresionizma in socialnega realizma v prvi polovici 20. stoletja do sodobne književnosti. Književni pouk se tudi v drugem bieniju in petem letniku povezuje z jezikovnim poukom.

Književna besedila, ki se v pričujočem UN navajajo ob določenih avtorjih in medpredmetnih povezavah, so izbirna. Profesor/ica jih odbira glede na predznanje, zanimanja in bralno zmožnost dijakin in dijakov oz. po lastnem bralnem okusu lahko izbere tudi nova besedila.

UČNE OBLIKE IN METODE

Pri uresničevanju učno-vzgojnega procesa se glede na cilje in vsebine ter recepcijsko zmožnost in zanimanja dijakov uporabljajo naslednje učne oblike: individualno učno obliko, delo v dvojicah in delo v skupinah, frontalni pouk ter metode: razlago, referat, razgovor, razpravo, delo z učbenikom, metodo opazovanja, zaznavanja, občutenja, metodo viharjenja možganov, metodo dela s slikami, fotografijami, zemljevidi, metodo ekskurzije, študijo primera, igro vlog, okroglo mizo, projektno delo in druge oblike in metode dela.

DIDAKTIČNI SKLOPI	CILJI	VSEBINE	ČAS IZVAJANJA	MEDPREDMETNE POVEZAVE
I. KNJIŽEVNOST				
LITERARNOGODOVINSKI SKLOPI² 1. MED ROMANTIKO IN REALIZMOM NA SLOVENSKEM – PRIPOVEDNIŠTVO	Utrjevanje estetskih, etičnih, literarnozgodovinskih in literarnoteoretskih značilnosti obdobja med romantiko in realizmom. Utrjevanje zmožnosti literarnega branja in kritičnega presojanja obravnavanih del. Razvijanje zmožnosti pisanja nalog interpretativnega in razpravljalnega tipa na književno ali družbeno tematiko.	Pripovedništvo na Slovenskem med romantiko in realizmom. Nastanek prvega slovenskega romana, začetek slovenske kratke proze³. Literarne revije in časopisi, literarni programi. Josip Jurčič. Deseti brat. Telečja pečenka. Simon Jenko. Tilka. Janko Kersnik. Jara gospoda. Kmetske slike. Ivan Tavčar. Visoška kronika. Med gorami. Izbor besedil po presoji profesorja/-ice.	Prvo dvomesečje	Italijanski jezik in književnost. Italijanski verizem in slovenski realizem. Zgodovina. Nastanek slovenskega meščanstva. Kmečko vprašanje na Slovenskem. Živahnost kulturnega in političnega delovanja Slovencev v drugi polovici 19. stoletja. Oris kulturnega delovanja na Tržaškem in Goriškem.
2. MODERNA V EVROPI IN NA SLOVENSKEM	Branje, doživljanje, analiza, vrednotenje posameznih književnih besedil in odkrivanje sočasnih likovnih, glasbenih in	Evropska književnost na prelomu stoletja. Nova romantika, dekadenca, impresionizem, simbolizem.	Drugo in tretje dvomesečje	Likovna umetnost. Secesija v slikarstvu in arhitekturi. Impresionizem v evropskem in slovenskem slikarstvu. Razstave in odmev

²Tematski in literarnozgodovinski sklopi so prirejeni po: Hedžet Krkač, Mira idr., 2010: Srednje strokovno izobraževanje (SSI). Katalog znanja. Slovenščina.

³ Vsebine v krepkem tisku so temeljne.

	filmskih stvaritev. Opredeleževanje do trajnih aktualnih sporočil o življenju, narodu, družbenih razmerah, bivanjskem položaju človeka v obravnavanem delu.	Charles Baudelaire. Oscar Wilde. Izbor besedil po presoji profesorja/ice. Slovenska moderna. Ivan Cankar. Martin Kačur. Hlapci. Podobe iz sanj. Dragotin Kette. Na trgu. Na molu San Carlo. Josip Murn. Sneg. Nebo, nebo. Oton Župančič. Zvečer. Duma. Alojz Gradnik. Eros-Tanatos. Pisma. Izbor besedil po presoji profesorja/ice.		del Jakopiča, Groharja, Strnena, Jame. Slovenski arhitekti: Fabiani, Vurnik, Plečnik. Zgodovina. Razvoj znanosti in tehnike, blišč in beda velikih mest, delavsko vprašanje. Izseljavanje. Propad "včerajšnjega sveta". Morija prve svetovne vojne.
3. SVETOVNA KNJIŽEVNOST V PRVI POLOVICI 20. STOLETJA	Spoznavanje modernističnih pripovednih tehnik in likovnih stvaritev. Aktualizacija bivanjske stiske in razstavljenega sveta v obravnavanih delih. Razvijanje zmožnosti kreativnega pisanja in drugih oblik kreativnega izražanja.	Svetovna književnost v prvi polovici 20. stoletja. Modernizem. Moderni roman, moderna lirika, moderna drama. Franz Kafka. James Joyce. Marcel Proust. Federico Garcia Lorca. Izbor besedil po presoji profesorja/ice. Zgodovinske avantgarde. Kubizem, futurizem, dadaizem, nadrealizem. Izbor besedil po presoji profesorja/ice.	Četrto dvomesečje	Likovna umetnost. Odtujenost, nemir, izguba identitete, fragmentarnost in provokacija v likovnih stvaritvah z začetka 20. stoletja. Italijanski jezik in književnost. Primerjava slovenskega (Anton Podbevšek) in italijanskega futurizma.

II. JEZIK				
1. SKLADNJA – VRSTE PRIREDIJ IN PODREDIJ⁴	Usvajanje vrst priredij in podredij in uzaveščanje tipičnih značilnosti s prepoznavanjem pomenskega razmerja med stavki in izbire ustreznega veznika. Samostojno tvorjenje. Razlikovanje med brezvezjem in mnogovezjem. Opazovanje, uzaveščanje in utrjevanje rabe vejic v eno- in večstavčni povedi.	Vrste priredij (pomenska razmerja med stavki, vezniki, brezvezje, mnogovezje). Podredja. Raba vejic v eno- in večstavčni povedi.	Prvo dvomesečje	Italijanski jezik in književnost. Primerjava slovenskega jezika z italijanskim.
PROCESNI STAVKI IN BESEDILNE VRSTE	Opazovanje in uzaveščanje izražanja različnih procesov v stavku glede na pomen glagola: dejavnost/dinamičnost/spreminjanje (snovni stavki); obnašanje (obnašanjejski stavki); umska stanja (mentalni); obstajanje	Izražanje procesov v stavku in povezava s tipičnimi besedilnimi vrstami.	Drugo dvomesečje	

⁴ Jezikovni sklopi so v celoti povzeti po: **Starc, Sonja, 2017: Učni načrt za jezikovni pouk na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan v Trstu. Strani, Primož (ur.): Učni načrt za slovenski jezik. Prenova pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan (str. 51-85). Trst: DIZ Jožef Stefan.**

	(glagol biti - polnopomenski, eksistencialni); (glagoli) rekanje; statičnost (relacijski stavki - istovetnost, lastnost, svojino). Opazovanje, povezovanje in usvajanje povezave med rabo določenih vrst procesov (procesnih stavkov) in tipičnostjo besedilne vrste. Opazovanje in uzaveščanje povezave med različno rabo naklona, izrazov vrednotenja (npr. pridevnikov) in vzpostavljanja stika z naslovnikom.	Raba glagolskega naklona in izrazov vrednotenja (pridevniki, prislovi, ki vrednotijo glagolsko dejanje) in vzpostavljanje stika z naslovnikom. Informiranje ali vplivanje.		
2. FUNKCIJSKE ZVRSTI BESEDIL	Ponovitev: kako se glede na namen tvorijo besedila z različno vlogo, funkcijo. V njih se oblikuje tudi svojstven jezik. Branje in poimenovanje besedil različnih funkcijskih zvrsti, ugotavljanje njihovih tipičnih lastnosti: v izbiri kanala, medija, besedišča, tvorbi stavkov, izbiri tudi kakšnega drugega koda, npr. grafa, slike, zemljevida, fotografije itn. Tvorjenje besedil različnih funkcijskih zvrsti, predvsem	Splošnosporazumevalna besedila. Publicistična besedila. Strokovna besedila (opis, poročilo, razlaga, definicija, načini razpravljanja in utemeljevanja, raba terminov). Seminarska naloga. Elaborat. Tipi besedil za državni izpit. Načini/standardi navajanja	Tretje dvomesečje	Italijanski jezik in književnost. Prevajanje strokovnih besedil in terminologije iz italijanščine v slovenščino in obratno. Strokovni in znanstveni predmeti. Opazovanje in analiza sestave učbeniških in drugih strokovnih in publicističnih besedil na znanstveno/tehnološko temo. Tvorjenje strokovnih besedil skladno s strokovno usmeritvijo dijakov. Razni standardi navajanja virov

	strokovnih besedil. Razvijanje zmožnosti uspešnega pogovarjanja (razpravljanja, prepričevanja, utemeljevanja) na dano temo.	virov in literature. Poljudnoznanstvena (znanstvena) besedila. Umetnostna besedila. Esej. Kreativno pisanje. Načela uspešnega pogovarjanja, javnega nastopanja.		in literature.
3. ZGODOVINA SLOVENSKEGA KNJIŽNEGA JEZIKA	Spoznavanje zgodovine slovenskega knjižnega jezika v povezavi s poukom književnosti.	Levstik, Škrabec. Slovaropisci in slovníčarji 20. stoletja.	Četrto dvomesečje	Slovenska književnost. Obravnava zgodovine slovenskega knjižnega jezika ob prebiranju in analizi književnih besedil.

PREVERJANJE IN OCENJEVANJE

MINIMALNI STANDARDI ZNANJA, SPRETNOSTI IN VEŠČIN

Ob zaključku 4. letnika dijak/inja pri:

a) književnem pouku:

- pozna pomen rojstva prvega slovenskega romana in slovenske kratke proze;
- pozna pomen in kulturno in družbeno vlogo slovenske književnosti v obdobju med romantiko in realizmom;
- razume in zna analizirati in vrednotiti izbrana besedila Jurčiča, Kersnika in Tavčarja;
- pozna značilnosti evropske in slovenske moderne (nove romantike, dekadence, impresionizma, simbolizma);
- pozna glavne predstavnike v besedni in likovni umetnosti evropske moderne;
- razume in zna interpretirati izbrana besedila iz pripovedništva in dramatike (Cankar) ter lirike (Kette, Murn, Župančič) slovenske moderne;

- pozna glavne dosežke slovenskega slikarstva (impresionizma) in arhitekture (secesije) na začetku 20. stoletja;
- pozna razliko med moderno, modernizmom in avantgardo;
- pozna značilnosti in glavne predstavnike modernega romana, novele, lirike in drame v prvi polovici 20. stoletja;
- pozna značilnosti in vlogo zgodovinskih avantgard v svetovni besedni, likovni in filmski umetnosti prve polovice 20. stoletja;

b) jezikovnem pouku:

- zna prepoznati in tvoriti vrste priredij in podredij;
- zna postavljati vejice v eno- in večstavčni povedi;
- pozna izražanje procesov v stavku in povezavo s tipičnimi besedilnimi vrstami;
- pozna rabo glagolskega naklona in izrazov vrednotenja (pridevnik, prislov) v besedilu pri vzpostavljanju stika z naslovnikom;
- zna brati in presojati tipične lastnosti besedil različnih funkcijskih zvrsti;
- zna analizirati in tvoriti besedila različnih funkcijskih zvrsti, predvsem strokovna besedila;
- zna tvoriti razpravljajalno/utemeljevalno besedilo oz. besedilo esejskega tipa;
- zna javno nastopati in komunicirati;
- pozna v glavnih obrisih zgodovino slovenskega knjižnega jezika v drugi polovici 19. stoletja in v 20. stoletju.

VIRI

- *Decreto del Presidente della Repubblica 15 marzo 2010. Regolamento recante norme per il riordino degli Istituti tecnici.* Pridobljeno s <https://www.gazzettaufficiale.it/gunewsletter/dettaglio.jsp?service=1&datagu=2010-06-15&task=dettaglio&numgu=137&redaz=010G0110&tmstp=1276687571279>
- *Istituti tecnici. Linee guida per il passaggio al nuovo ordinamento.* Pridobljeno s https://www.indire.it/lucabas/lkmw_file/nuovi_tecnici/INDIC/LINEE_GUIDA_TECNICI_.pdf
- *Settore tecnologico. Secondo biennio e quinto anno. Area di istruzione generale.* Supplemento ordinario n. 60 alla Gazzetta Ufficiale. 30. 3. 2012. Allegato A.2
Pridobljeno s https://www.gazzettaufficiale.it/do/atto/serie_generale/caricaPdf?cdimg=12A0329000100010110004&dgu=2012-03-30&art.dataPubblicazioneGazzetta=2012-03-30&art.codiceRedazionale=12A03290&art.num=1&art.tiposerie=SG
- Hedžet Krkač, Mira idr. 2010: *Srednje strokovno izobraževanje (SSI). Katalog znanja. Slovenščina.* Pridobljeno s <http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2012/programi/Ssi/KZ-IK/katalog.htm>
- Poznanovič Jezeršek, Mojca idr., 2008: *Učni načrt. Slovenščina [Elektronski vir]: gimnazija : splošna, klasična, strokovna gimnazija.* Ljubljana: MŠŠ : ZRSŠ
Pridobljeno s http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2018/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_slovenscina_gimn.pdf

- Strani, Primož (ur.), 2017: *Učni načrt za slovenski jezik. Prenova pouka slovenskega jezika na Državnem izobraževalnem zavodu Jožef Stefan*. Trst: DIZ Jožef Stefan.
- *Spremenimo svet: Agenda za trajnostni razvoj do leta 2030*. OZN 2015. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZZ/Dokumenti/multilateral/razvojno-sodelovanje/publikacije/Agenda_za_trajnostni_razvoj_2030.pdf
- *Priporočilo Sveta EU z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje*. Pridobljeno s [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from)

Trst, 30. 6. 2021